

Kärnsäkerhet och strålskydd

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker de lagförslag som läggs fram i proposition 2005/06:76 om kärnsäkerhet och strålskydd. Förslagen innebär en uppdatering och skärpning av möjligheterna att skydda kärntekniska anläggningar och förhindra spridning av radioaktivt material och viss känslig information, bl.a. genom utökad upplysningsplikt, utvidgad sekretess och tystnadsplikt samt större möjligheter att meddela föreskrifter och villkor för kärnteknisk verksamhet och verksamhet med strålning. En följdmotion med förslag om bl.a. kompetensförsörjning inom kärnkraftsområdet m.m. avstyrks med hänvisning till vad regeringen anfört med anledning av förslaget om upphävande av 6 § lagen om kärnteknisk verksamhet.

I sammanhanget behandlas även fem motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2005.

I betänkandet finns sex reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning	5
Propositionens huvudsakliga innehåll	5
Utskottets överväganden	6
Lagförslag	6
Miljöbalken och frågor om kärnsäkerhet och strålskydd	8
Kompetensförsörjning inom kärnkraftsområdet m.m.	9
Radioaktiv nedsmutsning i Östersjön	11
Mobiltelefoner	13
Reservationer	18
1. Miljöbalkens förhållande till kärntekniklagen och strålskyddslagen, punkt 2 (fp)	18
2. Kompetensförsörjning inom kärnkraftsområdet m.m., punkt 3 (m, fp)	19
3. Rapporteringsvilja hos kärnkraftverkens personal, punkt 4 (fp, v, mp)	19
4. Radioaktiv nedsmutsning i Östersjön, punkt 5 (v, mp)	20
5. Information m.m. avseende mobiltelefoner, punkt 6 (v, mp)	21
6. Offentlig upphandling av mobiltelefoner, punkt 7 (kd, v, mp)	23
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	25
Propositionen	25
Följdmotion	25
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005	25
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	27

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet,
2. lag om ändring i strålskyddslagen (1988:220),
3. lag om ändring i lagen (2006:000) om ändring i sekretesslagen (1980:100),
4. lag om ändring i lagen (1992:1537) om finansiering av framtida utgifter för använt kärnbränsle m.m. Därmed bifaller riksdagen proposition 2005/06:76.

2. Miljöbalkens förhållande till kärntekniklagen och strålskyddslagen

Riksdagen avslår motion 2005/06:MJ14 yrkandena 1 och 2.

Reservation 1 (fp)

3. Kompetensförsörjning inom kärnkraftsområdet m.m.

Riksdagen avslår motion 2005/06:MJ14 yrkande 3.

Reservation 2 (m, fp)

4. Rapporteringsvilja hos kärnkraftverkens personal

Riksdagen avslår motion 2005/06:MJ14 yrkande 4.

Reservation 3 (fp, v, mp)

5. Radioaktiv nedsmutsning i Östersjön

Riksdagen avslår motion 2005/06:MJ257 yrkandena 1 och 2.

Reservation 4 (v, mp)

6. Information m.m. avseende mobiltelefoner

Riksdagen avslår motion 2005/06:MJ442 yrkande 8.

Reservation 5 (v, mp)

7. Offentlig upphandling av mobiltelefoner

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Fi316 och 2005/06:MJ442 yrkande 9.

Reservation 6 (kd, v, mp)

Stockholm den 4 april 2006

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Catharina Elmsäter-Svärd

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Catharina Elmsäter-Svärd (m), Åsa Domeij (mp), Sinikka Bohlin (s), Alf Eriksson (s), Lennart Fremling (fp), Rune Berglund (s), Rolf Lindén (s), Sven Gunnar Persson (kd), Kjell-Erik Karlsson (v), Christina Axelsson (s), Lars Lindblad (m), Carina Ohlsson (s), Jan-Olof Larsson (s), Bengt-Anders Johansson (m), Christin Hagberg (s), Marie Wahlgren (fp) och Claes Västerteg (c).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlas

dels proposition 2005/06:76 om kärnsäkerhet och strålskydd,

dels en motion med anledning av propositionen,

dels tre motioner från allmänna motionstiden 2005.

Näringsutskottet, som getts tillfälle att yttra sig över propositionen och följdmotionen, har inkommit med ett protokollsutdrag.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ändringar i bl.a. lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet, strålskyddslagen (1988:220) och sekretesslagen (1980:100).

Förslagen innebär en uppdatering och skärpning av möjligheterna att skydda kärntekniska anläggningar och förhindra spridning av radioaktivt material och viss känslig information, bl.a. genom utökad upplysningsplikt, utvidgad sekretess och tystnadsplikt och större möjligheter att meddela föreskrifter och villkor för kärnteknisk verksamhet och verksamhet med strålning. De föreslagna ändringarna är ett led i en strävan att förebygga sabotage och annan terroristverksamhet samt att uppfylla Internationella atomenergiorganets (IAEA) uppförandekod till skydd för människor, samhälle och miljö.

Förslagen innehåller också bestämmelser som säkerställer ett tryggt omhändertagande av allt radioaktivt avfall från icke kärnteknisk verksamhet, bl.a. genom samordning mellan strålskyddslagen och miljöbalkens bestämmelser om producentansvar samt ett tydligare ansvar för radioaktivt verksamhetsavfall.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2006.

Utskottets överväganden

Lagförslag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör anta regeringens förslag till lag om ändringar i lagen om kärnteknisk verksamhet, strålskyddslagen, sekretesslagen respektive lagen om finansiering av framtida utgifter för använt kärnbränsle.

Propositionen

I proposition 2005/06:76 föreslås ändringar i följande lagar.

Lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet (kärntekniklagen)

Regeringen föreslår att den som bedriver kärnteknisk verksamhet, när det är nödvändigt på grund av olyckstillbud, hot eller liknande anledning, skall lämna tillsynsmyndigheten de upplysningar som behövs för bedömningen av säkerheten. Vidare skall det uttryckligen framgå av lagtexten att säkerheten vid kärnteknisk verksamhet skall upprätthållas inte bara för att förhindra utan även för att förebygga sabotage.

Vidare skall det krävas godkännande för att en uppdragstagare skall få delegera åt någon annan att vidta åtgärder som uppdraget omfattar. En möjlighet ges att undanta vissa uppdrag från kravet på godkännande.

Härutöver föreslås att regeringen ges möjlighet att generellt delegera till en myndighet att komplettera ett tillstånd till kärnteknisk verksamhet med de ytterligare villkor som behövs med hänsyn till säkerheten.

Regeringen föreslår upphävande av 6 § om förbud mot att utarbета konstruktionsritningar, beräkna kostnader, beställa utrustning eller vidta andra sådana förberedande åtgärder i syfte att inom landet uppföra en kärnkraftsreaktor. Som en följd härav bör även bestämmelsen i 25 § som straffbelägger brott mot förbudet upphöra.

Strålskyddslagen (1988:220)

Skyldigheten enligt 13 § strålskyddslagen för den som bedriver eller har bedrivit verksamhet med strålning att hantera och slutförvara radioaktivt avfall föreslås bli kompletterad med en möjlighet att i stället överlämna avfallet till en producent som enligt 15 kap. 6 § miljöbalken är skyldig att omhänderta detta. Bemyndigandet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter skall omfatta samtliga skyl-

digheter vad gäller hantering och slutförvaring av radioaktivt avfall. Straffbestämmelserna vad gäller brott mot 13 § strålskyddslagen skall justeras för bättre överensstämmelse med paragrafens förändrade lydelse.

Vidare föreslås att innehavarens ansvar för omhändertagande av radioaktivt avfall enligt 13 § strålskyddslagen skall förtydligas så att det även omfattar radioaktivt avfall som har uppkommit i verksamhet som inte primärt är verksamhet med strålning.

Verksamhet som kräver tillstånd enligt miljöbalken och som ger upphov till radioaktivt avfall bör inte undantas från tillståndsplikt enligt strålskyddslagen.

Sekretess och tystnadsplikt

För att Sverige skall uppfylla kravet i det internationella atomenergiorganets (IAEA) uppförandekod föreslås att sekretess skall gälla för uppgifter som lämnar eller kan bidra till upplysning om säkerhets- eller bevakningsåtgärd med avseende på transport eller förvaring av radioaktiva ämnen. Bestämmelsen om tystnadsplikt i annan verksamhet än det allmännas i strålskyddslagen ändras så att den även omfattar säkerhets- och bevakningsåtgärder som avser transport eller förvaring av sådana radioaktiva ämnen som anges i det s.k. HASS-direktivet (direktivet om kontroll av slutna radioaktiva strålkällor med hög aktivitet och herrelösa strålkällor, High Activity Sealed Sources).

Vidare föreslås sekretess gälla för uppgifter som lämnar eller kan bidra till upplysning som kan användas i syfte att åstadkomma kärnsprängningar eller spridning av kärnvapen. Beträffande sådana uppgifter skall tystnadsplikten ha företräde framför meddelarfriheten.

Lagen (1992:1537) om finansiering av framtida utgifter för använt kärnbränsle m.m.

Bestämmelsen i finansieringslagen om att regeringen skall förordna om revisorer för granskning av Kärnavfallsfondens styrelses förvaltning föreslås bli upphävd eftersom den är obsolet till följd av att revisionen numera utförs av Riksrevisionen enligt lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m.

Utskottets ställningstagande

I propositionen har regeringen lagt fram förslag till ändringar i lagen om kärnteknisk verksamhet, strålskyddslagen, sekretesslagen och lagen om finansiering av framtida utgifter för använt kärnbränsle. Näringsutskottet har beretts tillfälle att yttra sig över propositionen och följdmotionen. Genom ett utdrag ur sitt protokoll, fört vid utskottssammanträde den 14 mars 2006, har näringsutskottet meddelat att det tillstyrker förslaget i propositionen om upphävande av förbudet mot att vidta vissa förberedande åtgärder på kärnteknikområdet.

Miljö- och jordbruksutskottet har ingen invändning mot de framlagda lagförslagen. Utskottet tillstyrker således propositionen.

Miljöbalken och frågor om kärnsäkerhet och strålskydd

Utskottets förslag i korthet

Ett motionsyrkande (fp) om tydliggörande av miljöbalkens förhållande till kärntekniklagen och strålskyddslagen avstyrks mot bakgrund av att den föreslagna åtgärden inte behövs och därtill skulle kunna bli misstolkad.

Jämför reservation 1 (fp).

Propositionen

Regeringen redovisar sin bedömning att innehållet i domar och beslut i tillståndsfrågor som har meddelats med stöd av miljöbalken inte innebär hinder mot att strängare eller mer långtgående säkerhets- eller strålskyddsåtgärder vidtas med stöd av kärntekniklagen respektive strålskyddslagen.

Vidare bedömer regeringen att kretsen av myndigheter som får ansöka om omprövning av tillståndsdomar och tillståndsbeslut enligt miljöbalken inte behöver utökas.

Motionen

Enligt motion 2005/06:MJ14 (fp) är det önskvärt att miljöbalkens förhållande till kärntekniklagen och strålskyddslagen tydliggörs. Behovet av förenklingar är stort (yrkande 1). Vidare bör regeringen överväga möjligheten att undanta prövning av tillståndsplikt enligt strålskyddslagen för sådana verksamheter som prövas enligt miljöbalken (yrkande 2).

Utskottets ställningstagande

Kärnteknisk verksamhet och verksamhet med strålning kan behöva tillståndsprövas såväl enligt kärntekniklagen respektive strålskyddslagen som enligt miljöbalken. Enligt regeringens mening leder denna s.k. parallellprövning normalt inte till några konflikter, eftersom prövningen görs i dialog med de tillsynsansvariga myndigheterna. Situationer kan dock uppkomma då de olika tillstånden för en verksamhet ställer upp villkor inom samma område men med olika innebörd. Därtill kommer att tillsynsmyndigheterna dessutom har möjlighet att med stöd av speciallagstiftningen förändra de ursprungliga villkoren då säkerheten eller strålskyddet så kräver. Detta kan accentuera skillnader i förhållande till miljöbalkstillståndet för samma verksamhet.

I betänkandet Kärnkraftverkens säkerhet och strålskydd (SOU 2003:100) hävdas att det härigenom kan råda oklarhet om rätten för tillsynsmyndigheterna att vid behov föreskriva strängare villkor för en verksamhet än vad som följer av dess miljöbalkstillstånd. Regeringen anför emellertid att man inte delar denna uppfattning, eftersom det av miljöbalken och dess följdlagstiftning framgår att prövningen enligt miljöbalken inte ersätter tillståndsprövningen enligt annan lagstiftning och att rättskraften hos domar och beslut enligt miljöbalken är begränsad till ingripanden enligt balken. Detta innebär, framhåller regeringen, att tillsynsmyndigheterna är oförhindrade att ingripa med stöd av respektive speciallagstiftning även då det finns avvikande villkor i en verksamhets miljöbalkstillstånd. Om ett sådant ingripande innebär strängare eller mer långtgående åtgärder kommer det i praktiken att bli dessa som gäller, eftersom efterlevnaden är straffsanktionerad. Den föreslagna lagändringen skulle därför endast bekräfta ett förhållande som redan gäller. I sammanhanget pekar regeringen på risken att en lagändring i enlighet med förslaget motsatsvis skulle kunna tolkas som att ingripanden med stöd av annan speciallagstiftning förhindras av miljöbalkstillståndets rättskraft. Sammanfattningsvis gör regeringen bedömningen att den av utredningen föreslagna ändringen inte bör genomföras. Utskottet har ingen annan uppfattning än regeringen i denna fråga och avstyrker därför motion 2005/06:MJ14 (fp) yrkande 1. Utskottet är inte heller berett att ställa sig bakom förslaget i motionen om att tillståndsplikt enligt strålskyddslagen inte skall behöva prövas för sådana verksamheter som prövas enligt miljöbalken (yrkande 2). Därmed avstyrks även motion 2005/06:MJ14 (fp) yrkande 2.

Kompetensförsörjning inom kärnkraftsområdet m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett motionsyrkande (fp) om kompetensförsörjning inom kärnkraftsområdet med hänvisning till att en i propositionen föreslagna lagändring kan bidra till bl.a. nyrekrytering av forskare och tekniker vid de institutioner som bedriver en sådan verksamhet. Vidare avstyrks ett motionsyrkande (fp) om en översyn av kärntekniklagen i syfte att främja rapporteringsviljan hos kärnkraftsverkens personal.

Jämför reservationerna 2 (m, fp) och 3 (fp, v, mp).

Motionen

I motion 2005/06:MJ14 (fp) berörs frågan om behovet av utbildning och forskning inom kärnkrafts-, kärnsäkerhets- och strålskyddsområdena. Motionärerna pekar på att utredningen lades fram före beslutet om nedläggning av Barsebäck 2. Detta kan, enligt motionärerna, innebära att situationen

kan ha förvärrats jämfört med den som låg till grund för utredningens bedömning. I en omvärld där land efter land blir mer positivt till kärnkraft kan man anta att teknisk kompetens inom kärnkraftsområdet kan bli en bristvara. Därför måste regeringen noga följa behovet av utbildning och forskning inom de områden som angivits i motionen (yrkande 3).

En grundpelare för att en verksamhet skall kunna utvecklas är att fel och brister rapporteras, anföras det vidare i motionen. Extra viktigt är detta för en verksamhet med höga säkerhetskrav. Mot den bakgrunden finns ett behov av att se över utformningen av 29 § kärntekniklagen med avseende på rapporteringsviljan hos kärnkraftsverkens personal. Skulle regeringen efter en sådan översyn anse att det finns behov av en ändring bör den snarast lägga fram ett förslag till riksdagen med detta syfte (yrkande 4).

Utskottets ställningstagande

I likhet med motionärerna finner utskottet att frågan om kompetensförsörjning på kärnkraftsområdet är angelägen. I det föregående har utskottet redovisat sitt ställningstagande till regeringens förslag om upphävande av förbudet i kärntekniklagen mot vissa förberedelseåtgärder. Som ett argument för förslaget påminner regeringen om att det av förarbetena framgår att förbudet inte riktar sig mot t.ex. tekniskt utvecklingsarbete på kärnsäkerhetsområdet. Regeringen beklagar att paragrafens enda praktiska effekt emellertid synes ha varit att, i strid mot intentionerna vid dess införande, inkräkta på möjligheterna att fortlöpande bedriva sådant arbete.

Eftersom forskning och tekniskt utvecklingsarbete inom kärnteknikområdet är av stor betydelse för kärnsäkerheten och hanteringen av kärnavfallet och därmed kommer att vara aktuella under en lång tid i Sverige, är en kontinuerlig kompetensuppbyggnad av stor vikt. Utskottet delar regeringens uppfattning att upphävandet av förbudet mot vissa förberedelseåtgärder kan vara en tydlig signal som markerar en positiv inställning till kärnteknisk forskning. Utskottet anser således att lagändringen kan bidra till bl.a. nyrekrytering av forskare och tekniker vid de institutioner som bedriver en sådan verksamhet. Med det nu anförda avstyrks motion 2005/06: MJ14 (fp) yrkande 3.

Vad härefter gäller den i motionen åsyftade 29 § konstaterar utskottet att den har följande lydelse: ”Till ansvar enligt kärntekniklagen döms om inte gärningen är ringa. Till ansvar döms inte heller om strängare straff för gärningen kan dömas ut enligt brottsbalken eller om ansvar kan dömas ut enligt lagen (2000:1225) om straff för smuggling.”

Utskottet erinrar om att frågan om huruvida denna bestämmelse skulle kunna hämma rapporteringsviljan hos kärnkraftsverkens personal togs upp i betänkandet Kärnkraftverkens säkerhet och strålskydd (SOU 2003:100). Utredningen föreslog en tilläggsbestämmelse om att vid bedömning av om

gärningen är ringa skall särskilt beaktas om rättelse omedelbart vidtagits, efter det att gärningen upptäckts, av den som är ansvarig enligt kärntekniklagen och det inträffade samtidigt anmäls till tillsynsmyndigheten.

Utskottet är för sin del inte berett att tillstyrka förslaget om en översyn av bestämmelsen men utgår från att regeringen följer utvecklingen och vid behov vidtar de lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder som kan anses påkallade. Mot bakgrund av vad som nu har anförts avstyrker utskottet motion 2005/06:MJ14 (fp) yrkande 4.

Radioaktiv nedsmutsning i Östersjön

Utskottets förslag i korthet

Motionsyrkanden (v) bl.a. om att arbetet i Helcom skall omfatta ett initiativ om minskning av den radioaktiva nedsmutsningen i Östersjön avstyrks. Utskottet utgår från att arbetet bedrivs i enlighet med denna linje.

Jämför reservation 4 (v, mp).

Motionen

Enligt vad som anförts i motion 2005/06:MJ257 (v) bör Sverige verka för att arbetet i Helcom även skall omfatta ett initiativ om minskning av den radioaktiva nedsmutsning av Östersjön som sker kontinuerligt och som hotar att öka i framtiden (yrkande 1). Dessutom bör Sverige verka för att införa ett moratorium för ytterligare kustnära placeringar av nya reaktorer och anläggningar för radioaktivt avfall i Östersjöregionen (yrkande 2).

Utskottets ställningstagande

Helsingforskommissionen (Helcom) arbetar för att skydda den marina miljön i Östersjöområdet från alla slags föreningar. Deltagare i samarbetet är Östersjöländerna Danmark, Estland, Finland, Tyskland, Lettland, Litauen, Polen, Ryssland och Sverige samt Europeiska gemenskapen.

Utskottet konstaterar att Helcom är aktivt när det gäller radioaktiv nedsmutsning i Östersjöområdet. Nyligen har Helcom antagit en utvärderingsrapport om farliga ämnen, av vilken det bl.a. framgår att Helcom har övervakat radioaktivt utsläpp sedan år 1984. I rapporten konstateras att de höga värden som framför allt Tjernobylyckan ledde till år 1986 har börjat sjunka. Samtidigt förflyttas radioaktiviteten från Östersjön mot Nordsjön via Kattegatt. Nivåerna av cesium-137 i sedimenten består dock oförändrade med högst koncentration i Bottenhavet och Finska viken.

Enligt vad utskottet har erfarit avser Helcom även fortsättningsvis att övervaka radioaktivitet, såväl i den marina miljön som när det gäller utsläppen från kärnkraftsanläggningar. Härvid kommer Helcom att använda sig

av indikatorer för värden i havsvatten, biota (dvs. den levande faunan och floran inom ett område) och sediment. Resultaten kommer att rapporteras årligen från olika delar av Östersjön. Dessa indikatorer kommer att vara en del av det underlag som ligger till grund för den nya handlingsplan för Östersjön som Helcom kommer att färdigställa år 2007.

I Sverige arbetar Statens strålskyddsinstitut (SSI) i denna riktning. Vid de pågående miljöprovningarna av de kärntekniska anläggningarna Ringhals, Oskarshamn, Studsvik och Forsmark framför SSI att bästa möjliga teknik (best available technique, BAT) skall användas för att reducera utsläppen av radioaktiva ämnen till miljön. Detta ställningstagande gäller oberoende av om det är Östersjöområdet eller Nordostatlanten som berörs.

I sammanhanget kan också nämnas Osparkonventionen (en sammanslagning av de tidigare Oslo- och Pariskonventionerna) bakom vilken ett antal europeiska länder, däribland Sverige, samt Europeiska kommissionen står. Syftet med konventionen är att skydda den marina miljön i Nordostatlanten, inklusive Nordsjön, Skagerrak och delar av Kattegatt. År 1998 antogs särskilda strategier, däribland en om radioaktiva substanser. Enligt denna skall de radioaktiva utsläppen i Osparkområdet reduceras kontinuerligt och mätbart, så att koncentrationerna i miljön år 2020 är nära noll.

Utskottet utgår från att arbetet när det gäller att minska den radioaktiva nedsmutsningen i Östersjön bedrivs i linje med motionens syfte. Något särskilt uttalande av riksdagen ter sig därför inte behövligt. Mot bakgrund av det anförda avstyrks motion 2005/06:MJ257 (v) yrkande 1.

Vad härefter gäller förslaget om ett moratorium vill utskottet framhålla följande. Det är kärnkraftsindustrin som enligt kärntekniklagen har ansvar för att utveckla en metod och finna en lämplig lokalisering för slutförvaring av kärnkraftens radioaktiva avfall. Myndigheterna å sin sida har i uppgift att bedöma om de förslag som kärnkraftsindustrin lämnar kan accepteras med hänsyn till bl.a. kärnsäkerhet och strålskydd. Sålunda har SSI att bedöma de strålskyddsmässiga konsekvenserna i enlighet med föreskrifterna om skydd av människors hälsa och miljön vid slutligt omhändertagande av använt kärnbränsle och kärnavfall (SSI FS 1998:1). Ett förslag till lokalisering och slutförvaringsmetod som innebär att SSI:s strålskyddskrav inte uppfylls kommer alltså inte att accepteras av myndigheten. SSI:s krav innebär att kärnkraftsindustrin genom Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) så långt som rimligen är möjligt skall tillvarata de möjligheter som bl.a. olika lokaliseringalternativ ger i syfte att konstruera ett säkert slutförvar. Detta innebär att SKB måste utreda vilka för- och nackdelar som t.ex. en inlands- respektive en kustlokalisering kan ha för slutförvarets långsiktiga funktion.

Enligt vad utskottet har inhämtat kan man – på grundval av nu tillgängligt underlag – inte hävda att en kustlandslokalisering allmänt sett är sämre eller bättre än en inlandslokalisering. Varje plats måste således prövas med hänsyn till dess särskilda geologiska och hydrologiska egenskaper. En sådan prövning kan dessutom genomföras först när ett samlat

underlag föreligger och i samband med att en ansökan lämnas till myndigheten. Ett moratorium skulle kunna påverka möjligheterna att välja bästa möjliga plats för ett framtida slutförvar. Mot bakgrund av det anförda avstyrks motion 2005/06:MJ257 (v) yrkande 2.

Mobiltelefoner

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett motionsyrkande (mp) om information m.m. avseende mobiltelefoner med hänvisning till en aviserad informationsskrift från Statens strålskyddsinstitut och Konsumentverket. Vidare avstyrks motionsyrkanden (v, mp) om upphandling av mobiltelefoner. Utskottet pekar på att Upphandlingsutredningen nyligen har lagt fram förslag om att s.k. bör-krav i fråga om bl.a. miljöhänsyn skall införas i lagstiftningen.

Jämför reservationerna 5 (v, mp) och 6 (kd, v, mp).

Motionerna

I motion 2005/06:MJ442 (v) begärs att Konsumentverket skall ha ansvar för information och testning avseende mobiltelefoner (yrkande 8). Härutöver anför i motionen att staten bör utgå från TCO Developments riktlinjer för strålvärden m.m. avseende mobiltelefoner vid upphandling (yrkande 9).

Även i motion 2005/06:Fi316 (mp) begärs att statlig upphandling av mobiltelefoner skall grundas på den märkning av mobiltelefoner som TCO:s utvecklingsavdelning har tagit fram. Skulle den få samma betydelse som märkningen på datorer och bildskärmar skulle det betyda mycket för miljön både inom och utanför Sverige. Märkningen har emellertid mött motstånd från mobiltelefonföretagare. Statens upphandling spelade en viktig roll för att få genomslag för märkningen på datorer. I sin framtida upphandling av mobiltelefoner bör staten därför ställa som s.k. skall-krav att telefonernas egenskaper avseende miljö, ergonomi och strålning motsvarar åtminstone de krav som ställs för att få TCO-märkningen.

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis tar utskottet upp motionsyrkandet om *information m.m. avseende mobiltelefoner*. Det bör erinras om att utskottet behandlade ett likartat yrkande hösten 2005. Förslaget handlade primärt om konsumentupplysning om digitala trådlösa telefoner, s.k. dect-telefoner (bet. 2005/06: MJU3). Utskottet hänvisade i betänkandet till miljömålspropositionen och

vad regeringen uttalat om att den ökande användningen av icke-joniserande telekommunikation och IT medför att allmänheten exponeras alltmer för strålning i form av elektromagnetiska fält.

Utskottet omtalade i sammanhanget att det inte finns några vetenskapliga bevis för att exponering för radiovågor, dvs. strålning från t.ex. mobil telekommunikation, skulle kunna orsaka skadliga hälsoeffekter så länge gällande referensvärden inte överskrids. Det finns dock fortfarande en viss vetenskaplig osäkerhet, framför allt när det gäller eventuella sena skador. För t.ex. mobiltelefoni har tekniken ännu använts under för kort tid för att långtidseffekter helt skall kunna uteslutas.

Nyligen har SSI:s vetenskapliga råd för elektromagnetiska fält, bestående av oberoende experter inom området, avlämnat sin rapport för år 2005. En sammanfattande bedömning är att det inte kommit fram ny kunskap som ändrar nuvarande riskbedömningar. I rapporten redovisas bl.a. studier som har gjorts för radiofrekventa fält. Inom ramen för ett EU-projekt har rapporterats ökad förekomst av bl.a. DNA-skador, men studierna har begränsningar i de metoder som använts. Sammantaget menar rådet att det inte finns tillräckligt underlag för slutsatsen att radiofrekventa fält skulle orsaka DNA-skador. Beträffande en studie enligt vilken låga nivåer av radiofrekventa fält skulle leda till läckage i blod-hjärnbarriären menar rådet att det vetenskapliga stödet är svagt. Rådet hänvisar till en amerikansk forskargrupp som upprepat studien men inte sett några sådana effekter. Härutöver refereras till två studier som ingår i det internationella Interphoneprojektet, där det antyds att långvarig användning av mobiltelefon skulle kunna innebära en något ökad risk för tumör på hörselnerven. Vidare har en svensk forskargrupp rapporterat ökad risk för både hjärntumör och tumör på hörselnerven redan efter kort tids användning av mobiltelefon. Resultaten är svårtolkade, anser rådet och hänvisar till att någon ökning inte syns i cancerregistret. Rådet menar dock att eventuella långtidseffekter, som exempelvis cancer, från användning av mobiltelefon bör studeras ytterligare. Avsikten är att SSI skall studera rapporten och diskutera det underlag som rådet lämnat.

Enligt vad utskottet nu har inhämtat från SSI pågår en uppdatering av SSI:s handlingsplan för arbetet på EMF-området. Vidare har en långsiktig plan för miljöövervakning av EMF nyligen påbörjats. När det gäller information om strålning från mobiltelefoni gör SSI – tillsammans med andra berörda myndigheter – en översyn av hur sådana texter skall kunna utformas. Såvitt gäller det konkreta kravet i motionen om information om mobiltelefoni har utskottet erfarit att SSI och Konsumentverket för närvarande arbetar på att ta fram en broschyr till allmänheten som går ut på att man skall undvika onödig strålning från mobiltelefoner. Broschyren är främst tänkt för barn och ungdomar, eftersom det är den grupp som sannolikt kommer att utsättas för strålningen under en längre tid. Dessa råd återfinns även på SSI:s hemsida. Dessutom för SSI diskussioner med mobil-

telebranschen om hur informationen bäst distribueras till konsumenterna. Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motion 2005/06:MJ442 (v) yrkande 8.

Vad härefter gäller frågan om *offentlig upphandling av mobiltelefoner* med krav på s.k. TCO-märkning vill utskottet anföra följande.

I EG-rätten finns ett antal direktiv som reglerar medlemsstaternas offentliga upphandling. Reglerna har genomförts i Sverige genom lagen (1992:1528) om offentlig upphandling. Grundprincipen är att upphandling skall göras med utnyttjande av de konkurrensmöjligheter som finns och även i övrigt genomföras affärsmässigt. Anbudsgivare, anbudssökande och anbud skall behandlas utan ovidkommande hänsyn.

Enligt direktiv till Upphandlingsutredningen (dir. 2004:47) skulle utredaren särskilt beakta den svenska ståndpunkten beträffande miljöhänsyn och social hänsyn på så sätt att integrationen av sådana hänsyn väl återspeglas i de av utredaren föreslagna ändringarna. Genom tilläggsdirektiv uppdrogs (dir. 2005:39) åt utredaren att – utöver de analyser som legat till grund för förslagen i delbetänkandet – göra en fördjupad analys av möjligheten att införa bestämmelser som innebär att den upphandlande enheten bör ställa miljökrav eller sociala krav. I direktiven hänvisades till att det i några länder redan finns liknande krav angående miljöhänsyn. Vidare pågår i flera länder arbete med att i lag eller annan författning införa bestämmelser för att långtgående miljöhänsyn skall tas i samband med upphandlingar. En jämförelse i dessa hänseenden med övriga länder skulle därför också göras.

I sitt slutbetänkande Nya upphandlingsregler 2 (SOU 2006:28) behandlar Upphandlingsutredningen bl.a. frågan om miljökrav, sociala krav och andra särskilda krav i upphandlingssammanhang. Inledningsvis konstateras att det vanligen är svårt att göra några bestämda uttalanden om tolkningen och tillämpningen av gemenskapens rättsakter, och att detta gäller även i fråga om bestämmelserna om upphandling.

Utredningen betonar vikten av att en upphandlande myndighet eller enhet gör klart för sig vilket behovet är, eftersom det är en förutsättning för att den skall kunna ställa relevanta och befogade krav. Utredningen behandlar bl.a. möjligheterna att ställa särskilda krav i de tekniska specifikationerna och genom kvalifikationskraven på leverantörerna. Bedömningen av vad som är tillåtna och otillåtna krav görs i huvudsak med utgångspunkt i EG-domstolens praxis, som enligt utredningens uppfattning innebär att en upphandlande enhet får ställa krav på en leverantör som inte är av renodlat ekonomisk karaktär och att krav av sådant slag får användas vid bedömningen av vad som är ekonomiskt mest fördelaktigt. Allmänt gäller dock att kravet måste ha något samband med föremålet för upphandlingen och att det måste gå att kontrollera om en leverantör kan uppfylla ställda krav. Beträffande möjligheten att införa bestämmelser som innebär att den upphandlande enheten bör ställa miljökrav eller sociala krav menar utredningen att varken gemenskapsrätten eller nationell rätt hindrar att sådana bestämmelser förs in i upphandlingslagarna. Utredningen har över-

vägt alternativen ”skall-regel” och ”bör-regel”. Enligt utredningens mening är det inte olämpligt att införa en ”bör-regel” i upphandlingslagarna. Om man vill framhålla betydelsen av att miljöhänsyn och social hänsyn tas vid upphandling, framstår lagstiftning som ett effektivt sätt att ge spridning åt denna inställning. Utredningen framhåller samtidigt att en ”bör-regel” inte lägger några skyldigheter på de upphandlande myndigheterna eller enheterna. Det skulle därför inte finnas någon möjlighet att med stöd av en sådan regel tvinga dem att ställa miljökrav eller sociala krav eller att framgångsrikt klandra en upphandling för att sådana krav inte ställts. En ”bör-regel” föreslås begränsas till fall där det med hänsyn till upphandlingens art är påkallat med en sådan regel.

I sammanhanget vill utskottet också nämna att SSI i en skrivelse den 1 juli 2005 till Statskontorets inköpssamordning har redovisat aktuellt forskningsläge om eventuella hälsokonsekvenser vid användning av mobiltelefoni samt myndighetens rekommendationer för att minska onödig exponering för strålning. SSI hänvisar till sin kommande informationsbroschyr till allmänheten och anför att denna kanske kan vara till hjälp även vid mobiltelefonupphandling. Den 1 januari 2006 övertogs Statskontorets uppgifter på detta område av Verket för förvaltningsutveckling (Verva). Enligt förordningen (2005:860) med instruktion skall Verva bl.a. svara för samordnad upphandling för offentlig förvaltning inom området informationsteknik, verka för bästa möjliga villkor för anskaffning och användning av informationsteknik inom offentlig förvaltning och tillse att den offentliga förvaltningen använder gemensamma funktioner och lösningar.

Statskontoret har den 20 december 2005 getts i uppdrag av regeringen att på nytt utreda möjligheterna och de rättsliga förutsättningarna för att inför den kommande upphandlingen av mobila terminaler upphandla enbart lågstrålande mobiler som uppfyller bestämda miljö- och hälsokrav. Arbetet skall bedrivas i samråd med Post- och telestyrelsen (PTS), Elsäkerhetsverket och SSI. Uppdraget, som den 1 januari 2006 överfördes till Verva, redovisades den 31 mars 2006.

Av rapporten framgår sammanfattningsvis att det inte finns någon standard eller något vetenskapligt begrepp som entydigt definierar en ”lågstrålande” mobiltelefon. När det gäller krav på mobiltelefoner kan inte Verva konstruera regler eller värden som det inte finns stöd för i EG:s regelverk. Verva har dock rätt att i de tekniska specifikationerna föreskriva att föremålet för upphandlingen skall uppfylla vissa miljökrav, t.ex. med avseende på tillsatskemikalier. Verva kan också ställa hälso- och miljökrav som avser strålning från mobiltelefoner och dect-telefoner. I princip skulle Verva även kunna använda sig av specifikationer som hänför sig till ett miljömärkningssystem. Detta skulle då fungera som ett bevis på att kraven i en specifikation tillgodoses. För närvarande är detta emellertid inte praktiskt möjligt eftersom det ännu inte finns några certifierade telefoner, enligt miljömärkningsorganisationerna. Avslutningsvis konstaterar Verva att verket i den kommande telefoniupphandlingen har möjlighet att upp-

handla mobiltelefoner som ett eget anbudsområde. Exempel på tänkbara krav är att leverantören skall ange användbarhet och ergonomi, innehållet i produkten, energiförbrukning, förberedelse för återvinning samt miljödeklARATIONER enligt ISO 14021 och nivå på SAR-värdet. Verva kan avsluta upphandlingen med att i avropsinstruktionerna till myndigheterna informera om hälso- och miljöegenskaper hos de mobiltelefoner som omfattas av avtalet.

Upphandlingsutredningens förslag och rapporten bereds för närvarande i Regeringskansliet. Mot den nu angivna bakgrunden föreslås att motionerna 2005/06:MJ442 (v) yrkande 9 och 2005/06:Fi316 (mp) lämnas utan vidare åtgärd.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Miljöbalkens förhållande till kärntekniklagen och strålskyddslagen, punkt 2 (fp)

av Lennart Fremling (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om miljöbalkens förhållande till kärntekniklagen och strålskyddslagen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ14 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Regeringens proposition bygger på ett antal utredningar, och i dessa berörs ett antal frågor som regeringen valt att antingen inte ta upp i propositionen eller inte lägga förslag kring. Frågeställningarna i utredningarna pekar på problem som bl.a. berör miljöbalken. Utredaren föreslår dels att miljöbalken förtydligas vad avser dess förhållande till kärntekniklagen och strålskyddslagen, dels att verksamhet som kräver tillstånd enligt miljöbalken inte blir tillståndspliktig under strålskyddslagen. Folkpartiet anser att det är viktigt att lagstiftningen är lätt att tolka. Det faktum att utredaren pekar på behovet av förtydliganden är en stark indikation på att osäkerhet råder i tolkningen av lagen hos näringsutövare eller myndigheter. Ett förtydligande är därför önskvärt. Än viktigare är det att minimera antalet lagar som styr olika verksamheter. Ett ständigt återkommande problem för företaget är att samma verksamhet styrs av olika regelverk, och behovet av förenklingar är därför stort. Utredningens förslag om undantag för prövning av tillståndsplikt enligt strålskyddslagen för verksamheter som prövas enligt miljöbalken är mot denna bakgrund intressant. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på hur lagen skall tydliggöras i förhållande till kärntekniklagen och strålskyddslagen. Regeringen bör även överväga möjligheten att undanta prövning av tillståndsplikt enligt strålskyddslagen för verksamheter som prövas enligt miljöbalken. Detta bör ges regeringen till känna.

2. Kompetensförsörjning inom kärnkraftsområdet m.m., punkt 3 (m, fp)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lennart Fremling (fp), Lars Lindblad (m), Bengt-Anders Johansson (m) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om kompetensförsörjning inom kärnkraftsområdet m.m. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ14 yrkande 3.

Ställningstagande

I Kärnsäkerhetsutredningens betänkande Kärnkraftverkens säkerhet och strålskydd (SOU 2003:100) tas frågan om kompetensförsörjning inom området upp. Utredningen redovisades 2003, dvs. före beslutet om nedläggning av Barsebäck 2. Vid detta tillfälle såg utredaren problem med kompetensförsörjningen endast vad gäller strålskydd, särskilt på myndighetssidan. Industrin för sin del angavs lita till att en kompetensbrist skall kunna täckas av utlandsrekryteringar.

Man kan dock tvingas konstatera att situationen för industrin kan ha förvärrats ytterligare i och med stängningen av Barsebäck 2. I en omvärld där land efter land omprövar sin tidigare inställning till kärnkraften och blir mer positivt till kärnkraftsproduktion, finns det skäl att befara att teknisk kompetens inom kärnkraftsområdet kan bli en bristvara. Därför måste regeringen noga följa behovet av utbildning och forskning inom kärnkrafts-, kärnsäkerhets- och strålskyddsområdena. Detta bör ges regeringen till känna.

3. Rapporteringsvilja hos kärnkraftverkens personal, punkt 4 (fp, v, mp)

av Åsa Domeij (mp), Lennart Fremling (fp), Kjell-Erik Karlsson (v) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om rapporteringsvilja hos kärnkraftverkens personal. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ14 yrkande 4.

Ställningstagande

I betänkandet Kärnkraftverkens säkerhet och strålskydd (SOU 2003:100) behandlas frågan om huruvida nuvarande formulering i 29 § kärntekniklagen kan hämma rapporteringsviljan hos kärnkraftverkens personal.

En av grundpelarna för utveckling av en verksamhet är att fel och misslag rapporteras. Detta är extra viktigt för en verksamhet med höga säkerhetskrav. Om nuvarande utformning av 29 § kärntekniklagen skulle anses motverka detta bör regeringen snarast återkomma till riksdagen med ett förslag till ändring av lagen. Detta bör ges regeringen till känna.

4. Radioaktiv nedsmutsning i Östersjön, punkt 5 (v, mp)

av Åsa Domeij (mp) och Kjell-Erik Karlsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om radioaktiv nedsmutsning i Östersjön. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:MJ257 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Östersjön, vårt gemensamma innanhav, utsätts för hård miljömässig påfrestning. Hittills har man mest uppmärksammat utsläpp av kemikalier och ämnen som exempelvis skapar syrebrist och därigenom hotar livet under vattenytan. Men till detta kommer också ett allt kraftigare radioaktivt hot.

Den 15 juni 2005 beslutade Helsingforskommissionen (Helcom) att till år 2007 utarbeta en strategisk handlingsplan för Östersjön för att åtgärda skadorna på havsmiljön. Vi anser att detta initiativ även bör omfatta den radioaktiva nedsmutsning av Östersjön som sker kontinuerligt och som hotar att öka i framtiden. Det kan konstateras att halterna av radioaktivitet är stigande även lång tid efter haveriet i Tjernobyl. Samtidigt är det – enligt uppgifter från de danska experterna på radioaktivitet vid Risölaboratoriet – de svenska nukleära anläggningarna som ger det största bidraget till kollektivdoser till befolkningen runt Östersjön. Det har också rapporterats att lagret i Forsmark för låg- och medelradioaktivt avfall läcker vatten som är tio gånger mer radioaktivt än ” normalt”. Detta bådär inte gott inför bygget av det lager för högaktivt utbränt kärnbränsle som planeras. Det finns också ett stort antal nukleära anläggningar i övriga länder runt Östersjön, både sådana som är i drift och sådana som tagits ur drift. Dessutom planerar man att bygga fler.

Vidare kommer uranbrytning att startas i anslutning till sjöarna Ladoga och Onega med förväntade utsläpp till Finska viken. Samtliga nu nämnda verksamheter runt Östersjön förutsätter transporter av olika slag, oftast sjövägen. Antalet hamnar med tillstånd för radioaktiva laster är stort.

I detta sammanhang bör man heller inte underskatta hotet om ett stort haveri med radioaktiva utsläpp i vattnet, vare sig det rör sig om en radioaktiv last som sjunker på djupt vatten och förorsakar fördröjda utsläpp eller ett reaktorhaveri som får omedelbara följder. Inte heller vet vi helt säkert vad som redan i dag döljer sig under ytan, dvs. vad som under tidigare decennier eventuellt dumpats på djupt vatten av radioaktivt militärt material. På senare tid har man även uppmärksammat risken för terrorangrepp mot nukleära anläggningar och de följder ett sådant skulle kunna få för omgivningen.

Förtäring av fisk är den överlägset främsta orsaken till att människor får i sig radioaktivitet. Förhöjda halter av cesium-137 har noterats i fisk fångad utanför bl.a. Forsmark och Oskarshamn men även norr om Gotland. Men vi vet att exempelvis cesium och strontium förekommer i olika höga halter i hela Bottenviken och i Finska viken. Med tanke på att det finns ca 10 000 fiskefartyg från åtta länder som är verksamma i Östersjön och mångdubbelt fler hushåll som är beroende av inkomsterna från fisket är detta givetvis förutom en miljö- och hälsofråga även en näringspolitisk fråga. Den 15 juni 2005 beslutade Helsingforskommissionen (Helcom) att till år 2007 utarbeta en strategisk handlingsplan för Östersjön för att åtgärda skadorna på havsmiljön. Vi anser att detta initiativ även bör omfatta den radioaktiva nedsmutsning av Östersjön som sker kontinuerligt och som hotar att öka i framtiden. Detta bör ges regeringen till känna.

Med hänsyn tagen till de många nukleära anläggningarna och den sammanlagda mängden radioaktivt material som lagras runt Östersjöns stränder, vore det lämpligt att Sverige verkar för att införa ett moratorium för ytterligare kustnära placeringar av nya reaktorer och anläggningar för radioaktivt avfall. Även effekthöjningar på befintliga reaktorer ökar risken för radioaktiv belastning. Detta moratorium bör införas i avvaktan på en heltäckande plan för hur spridningen av radioaktivitet i Östersjön skall hindras. Det bör också ingå i planen att i möjligaste mån återställa havsmiljön till den status som gällde före nedfallet från den exploderade reaktorn i Tjernobyli 1986. Detta bör ges regeringen till känna.

5. Information m.m. avseende mobiltelefoner, punkt 6 (v, mp) av Åsa Domeij (mp) och Kjell-Erik Karlsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om information m.m. avseende mobiltelefoner. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06: MJ442 yrkande 8.

Ställningstagande

Alltfler använder mobiltelefon, inte minst barn och unga. Samtidigt har det kommit några fallrapporter om människor som utvecklat olika symtom vid användning av mobiltelefon, främst GSM-telefoner. Utifrån detta har en större studie gjorts med hypotesen att symtomen skulle vara vanligare hos dem med GSM-telefoner i förhållande till dem med NMT-telefoner. Visserligen kunde hypotesen inte bekräftas, men man fann däremot att den tid som en person talar i mobiltelefon hade betydelse för olika symtom, såsom värmekänsla vid örat och huvudvärk.

Vidare har forskare i Lund vid experiment på möss visat att mobiltelefonstrålning kan passera blod-hjärnbarriären. Detta resultat har väckt stort intresse. Trots att man ännu inte kunnat upprepa studierna finns det all anledning att iaktta försiktighet tills ofarligheten kan bevisas.

I Storbritannien har beslutats att mobiltelefoner skall förses med varning om hälsorisker. Vidare uppmanar hälsoministeriet konsumenterna till försiktighet vid mobiltelefonanvändning, eftersom det anses att man inte kan utesluta skadliga hälsoeffekter till följd av den elektromagnetiska strålningen. Det bör framhållas att varningstexten är särskilt riktad till barn. I sammanhanget kan också nämnas att chefen för det numera sammanslagna National Radiation Protection Bureau (NRPB) och Health Protection Agency (HPA) hävdar att telekombranschen tiger om mobilstrålningsnivåerna. Han menar att vissa mobiltelefoner strålar upp till tio gånger mer än vad som angetts, vilket gör att konsumenterna inte kan välja de modeller som är minst skadliga för hälsan.

Det är också värt att nämna att sladdlösa digitala telefoner, s.k. dect-telefoner, kan ha lika hög grad av strålning som mobilmaster. Till skillnad från mobiltelefoner, som bara avger strålning när de används, sänder de sladdlösa telefonerna ut strålning hela tiden. Experter kan inte garantera att det är ofarligt.

Mot den nu angivna bakgrunden bör även Sverige införa varningstext på såväl mobiltelefoner som dect-telefoner. Detta bör ges regeringen till känna.

6. Offentlig upphandling av mobiltelefoner, punkt 7 (kd, v, mp)

av Åsa Domeij (mp), Sven Gunnar Persson (kd) och Kjell-Erik Karlsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om offentlig upphandling av mobiltelefoner. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Fi316 och 2005/06:MJ442 yrkande 9.

Ställningstagande

Enligt regeringens egna miljömål innebär en säker strålmiljö att människors hälsa och den biologiska mångfalden skall skyddas mot skadliga effekter av strålning i den yttre miljön. Tre delmål anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta miljöarbetet för att nå miljökvalitetsmålet. Delmålen gäller utsläpp av radioaktiva ämnen, hudcancer orsakad av solen samt risker med elektromagnetiska fält.

Staten har en viktig roll vid upphandling av olika produkter. Genom sitt agerande kan staten vara föregångare för den egna politiken på bl.a. miljöområdet. Det skulle också vara möjligt när det gäller elektromagnetisk strålning och hälsoeffekter. TCO Development har utvecklat ett märknings-system vad gäller den mobila arbetsplatsen där bl.a. mobiltelefoner ingår. De har testat strålningsvärden, utformning och ämnesval av själva telefonen och utformat rekommendationer. TCO Development var det företag som för några år sedan framgångsrikt stod bakom kampanjen som lett fram till säkra datorskärmar på många arbetsplatser. Nu har man alltså tagit nästa steg och gjort motsvarande arbete med avseende på mobiltelefonerna. Märkningen har emellertid mött motstånd från mobiltelefonföretag.

Det finns enligt vår mening all anledning att staten går före och visar att man vill premiera säkra produkter även när det gäller elektromagnetiska strålningskällor. Statens upphandling spelade en viktig roll för att få genomslag för märkningen på datorer. Staten bör således i samband med upphandlingar tillämpa de värden som TCO Development utformat för mobiltelefoner. Får den samma betydelse som märkningen på datorer och bildskärmar skulle det betyda mycket för miljön både inom och utanför Sverige.

Vi vill emellertid betona vikten av att staten i sin framtida upphandling av mobiltelefoner ställer ”skall-krav”, dvs. att telefonernas egenskaper avseende miljö, ergonomi och strålning motsvarar åtminstone de krav som ställs för att få TCO-märkningen. Det krävs ett tydligt uttalande redan nu

från statens sida om att man i nästa upphandling kommer att ställa dessa krav för att producenter skall få tid att anpassa sin produktutveckling till kraven. Detta bör ges regeringen till känna.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2005/06:76 Kärnsäkerhet och strålskydd:

Riksdagen antar regeringens förslag till

lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet,

lag om ändring i strålskyddslagen (1988:220),

lag om ändring i lagen (2006:000) om ändring i sekretesslagen (1980:100),

lag om ändring i lagen (1992:1537) om finansiering av framtida utgifter för använt kärnbränsle m.m.

Följdmotion

2005/06: MJ14 av Lennart Fremling m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tydliggöra miljöbalkens förhållande till kärntekniklagen och strålskyddslagen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om undantag från prövning av tillståndsplikt enligt strålskyddslagen för verksamheter som prövas enligt miljöbalken.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av utbildning och forskning inom kärnkrafts-, kärnsäkerhets- och strålskyddsområdet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att överväga en ändring av 29 § kärntekniklagen för att öka rapporteringsviljan hos kärnkraftverkens personal.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005

2005/06: Fi316 av Helena Hillar Rosenqvist m.fl. (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om statlig upphandling av mobiltelefoner.

2005/06: MJ257 av Kjell-Erik Karlsson m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall verka för att arbetet i Helcom även skall omfatta ett initiativ om minskning av den radioaktiva nedsmutsning av Östersjön som sker kontinuerligt och som hotar att öka i framtiden.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall verka för att införa ett moratorium för ytterligare kustnära placeringar av nya reaktorer och anläggningar för radioaktivt avfall i Östersjöregionen.

2005/06: MJ442 av Ingrid Burman m.fl. (v):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Konsumentverkets ansvar för information och testning avseende mobiltelefoner.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att staten bör utgå ifrån TCO Developments riktlinjer för strålvärden m.m. avseende mobiltelefoner vid upphandling.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet¹

dels att 6 § skall upphöra att gälla,

dels att 4, 5, 8, 10 och 25 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Säkerheten vid kärnteknisk verksamhet skall upprätthållas genom att de åtgärder vidtas som krävs för att

1. förebygga fel i *eller* felaktig funktion hos utrustning, felaktigt handlande eller annat som kan leda till en radiologisk olycka, och

1. förebygga fel i *utrustning*, felaktig funktion hos utrustning, felaktigt handlande, *sabotage* eller annat som kan leda till en radiologisk olycka, och

2. förhindra olovlig befattning med kärnämne eller kärnavfall.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om åtgärder som avses i första stycket.

5 §

För kärnteknisk verksamhet krävs tillstånd enligt denna lag. Frågor om tillstånd prövas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

En tillståndshavare får efter godkännande av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer uppdra åt någon annan att vidta åtgärder som enligt denna lag skall utföras av tillståndshavaren.

Endast om det har godkänts av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer *får*

1. *en tillståndshavare* uppdra åt någon annan att vidta åtgärder som enligt denna lag skall utföras av tillståndshavaren, *och*

2. *en uppdragstagare som avses i 1 uppdra* åt någon annan att vidta åtgärder som uppdraget omfattar.

Såvitt avser de åtgärder som godkännandet omfattar är även uppdragstagaren *att anse* som tillståndshavare vid tillämpning av 10 och 17–29 §§.

Om ett uppdrag har godkänts enligt andra stycket, skall även uppdragstagaren *anses* som tillståndshavare vid tillämpning av 10 och 17–29 §§ *såvitt avser* de åtgärder som godkännandet omfattar.

¹ Lagen omtryckt 1992:1536.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag eller i det enskilda fallet ge dispens från kravet på godkännande som avses i andra stycket 1.

8 §

När ett tillstånd meddelas eller under ett tillstånds giltighetstid får uppställas sådana villkor som behövs med hänsyn till säkerheten.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får när ett tillstånd meddelas eller under dess giltighetstid besluta om de villkor som behövs med hänsyn till säkerheten.

10 §

Den som har tillstånd till kärnteknisk verksamhet skall svara för att de åtgärder vidtas som behövs för

1. att med hänsyn till verksamhetens art och de förhållanden under vilka den bedrivs upprätthålla säkerheten,
2. att på ett säkert sätt hantera och slutförvara i verksamheten uppkommet kärnavfall eller däri uppkommet kärnämne som inte används på nytt, och
3. att på ett säkert sätt avveckla och riva anläggningar i vilka verksamheten inte längre skall bedrivas.

Den som har tillstånd till kärnteknisk verksamhet skall i samband med olyckstillbud, hot eller annan liknande omständighet snarast till den myndighet som avses i 16 § lämna sådana upplysningar som har betydelse för bedömningen av säkerheten.

25 §²

Till böter eller fängelse i högst två år döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. bedriver kärnteknisk verksamhet utan tillstånd enligt 5 § eller 5 a § andra stycket eller bryter mot 6 §,
2. åsidosätter sin anmälningsskyldighet enligt 7 a–7 c §§, eller
3. åsidosätter villkor eller föreskrifter som meddelats med stöd av denna lag.

Den som i övrigt med uppsåt eller av grov oaktsamhet bryter mot 10 § döms till böter eller fängelse i högst två år.

Den som i övrigt med uppsåt eller av grov oaktsamhet bryter mot 10 § första stycket döms till böter eller fängelse i högst två år.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2006.

² Senaste lydelse 2000:169.

2 Förslag till lag om ändring i strålskyddslagen (1988:220)

Härigenom föreskrivs att 13, 35, 36 och 41 §§ strålskyddslagen (1988:220) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §

Den som bedriver eller har bedrivit verksamhet med strålning skall svara för att det *i verksamheten uppkomna* radioaktiva avfallet hanteras och, när det behövs, slutförvaras på ett från strålskyddssynpunkt tillfredsställande sätt. *Detsamma gäller kasserade strålkällor som använts i verksamheten.*

Om det är påkallat från strålskyddssynpunkt får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskriva att den som bedriver eller har bedrivit verksamhet med strålning skall svara för att det i verksamheten uppkomna radioaktiva avfallet hanteras eller slutförvaras på särskilt angivet sätt.

Den som bedriver eller har bedrivit verksamhet med strålning skall svara för att det radioaktiva avfall *som förekommer i verksamheten*

1. hanteras och, när det behövs, slutförvaras på ett från strålskyddssynpunkt tillfredsställande sätt, eller

2. överlämnas till en producent som i enlighet med bestämmelser som har meddelats med stöd av 15 kap. 6 § miljöbalken är skyldig att ta hand om avfallet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldigheterna i första stycket 1.

35 §

Till böter eller fängelse i högst två år döms den som med uppsåt eller av grov oaktsamhet bryter mot 6 §, 7 §, 9–11 §§ eller 13 § första stycket.

Till böter eller fängelse i högst två år döms den som med uppsåt eller av grov oaktsamhet bryter mot 6 §, 7 §, 9–11 §§ eller 13 § första stycket 1.

36 §¹

Till böter eller fängelse i högst två år döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. bryter mot 16 § första stycket eller 20 § 1, 2 eller 4,

¹ Senaste lydelse 2000:264.

Nuvarande lydelse

2. bryter mot föreskrift som meddelats med stöd av 12 § första stycket, 13 § *andra stycket*, 14 §, 15 §, 16 § *andra stycket*, 17 §, 19 § första stycket, 20 § 3 eller 21 §,

3. bryter mot villkor som meddelats med stöd av 26 eller 27 §,

4. bryter mot föreläggande eller förbud som meddelats med stöd av 32 § första stycket.

Föreslagen lydelse

2. bryter mot föreskrift som meddelats med stöd av 12 § första stycket, 14 §, 15 §, 16 § *andra stycket*, 17 §, 19 § första stycket, 20 § 3 eller 21 §,

3. bryter mot villkor som meddelats med stöd av 26 eller 27 §,

4. bryter mot föreläggande eller förbud som meddelats med stöd av 32 § första stycket.

41 §

Den som har tagit *befattning med ett ärende enligt denna lag* får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han därvid har fått veta om affärs- eller driftsförhållanden eller förhållanden av betydelse för landets försvar.

Den som *på grund av bestämmelser i denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen* har tagit del av uppgifter, får inte obehörigen röja eller utnyttja dem, om de avser

1. affärs- eller driftsförhållanden,

2. förhållanden av betydelse för landets försvar, eller

3. säkerhets- och bevakningsåtgärder som avser transport eller förvaring av sådana radioaktiva ämnen som anges i rådets direktiv 2003/122/Euratom av den 22 december 2003 om kontroll av slutna radioaktiva strålkällor med hög aktivitet och herrelösa strålkällor².

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i sekretesslagen (1980:100).

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2006.

² EUT L 346, 31.12.2003, s. 57 (Celex 32003L0122).

3 Förslag till lag om ändring i lagen (2006:000) om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 2 § sekretesslagen (1980:100)¹ i stället för dess lydelse enligt lagen (2006:000) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2005/06:51   Föreslagen lydelse

5 kap.

2 §²

Sekretess gäller för uppgift som lämnar eller kan bidra till upplysning som kan användas i syfte att åstadkomma kärnsprängning eller spridning av kärnvapen.

Sekretess gäller för uppgift som lämnar eller kan bidra till upplysning om säkerhets- eller bevakningsåtgärd med avseende på

1. byggnader eller andra anläggningar, lokaler eller inventarier,
  2. tillverkning, förvaring, utlämning eller transport av pengar eller andra värdeföremål samt transport eller förvaring av vapen, ammunition, sprängämnen, klyvbart material eller *radioaktivt avfall*,
  3. telekommunikation eller system för automatiserad behandling av information,
  4. behörighet att få tillgång till upptagning för automatiserad behandling eller annan handling,
  5. den civila luftfarten eller den civila sjöfarten,
  6. transporter på land av farligt gods,
- om det kan antas att syftet med åtgärden motverkas om uppgiften röjs.

¹ Lagen omtryckt 1992:1474.

² Senaste lydelse 2004:507.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1537) om finansiering av framtida utgifter för använt kärnbränsle m.m.

Härigenom föreskrivs att 7 § lagen (1992:1537) om finansiering av framtida utgifter för använt kärnbränsle m.m.¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §

Kärnavfallsfonden leds av en styrelse, som skall förvalta medlen i fonden enligt 7 a och 7 b §§. Styrelsen skall årligen till regeringen lämna en redovisning som avser förvaltningen under det gångna året.

Regeringen utser *styrelse* i Kärnavfallsfonden *och förordnar om revisorer för granskning av styrelsens förvaltning.* Regeringen utser *styrelsen* i Kärnavfallsfonden.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2006.

¹ Lagen omtryckt 1995:1544.